

Rapport från naturguidning i Tyresta med Jobbverket den 17 okt -18

Martina Kiibus

Vi samlades i Tyresö centrum och åkte bil tillsammans till Tyrestaentrén vid Stensjödal. Åtta personer deltog denna milda höstdag. En av deltagarna gick med rullator så vi höll ett ganska lugnt och skönt tempo. Vid entrén tittade vi på kartan över Tyresta och orienterade oss. Jag berättade om Tyresta, att det är landets största urskog söder om Dalälven.

Vid bron över Kvarnbäcken lyssnade vi på det porlande vattnet och pratade om den kvarn som funnits här förut. Fortsatte längs bäckstranden, som kantas av gamla härliga alar. Visade hur man kan känna igen alar, bland annat på de små söta kottarna som är fulla av härliga frön som många fåglar tycker om att äta av.

På andra sidan dammen hade bävern byggt en stor hydda. Det fanns också gott om bäverfällda träd där vi gick. Pratade om hyddan, att den kanske ser ut som en rishög utifrån men i själva verket är en välorganiserad bostad med olika rum.

På ett berg blommade stinknävan. Lät deltagarna dofta på bladen, som de verkligen uppfattade som stinkande! Men blomman är ju söt. På en häll blommade rölleka, någon fibbla och styvmorsviol. En av deltagarna mindes hur jag på en tidigare guidning hade berättat om strecken i styvmorsviolen, som fungerar som vägvisare till de pollinerande insekterna.

Så kom vi fram till den gamla mjölnarbostaden Stensjödal. Här blommade renfana, rölleka och gulmåra. Deltagarna fick dofta på renfana och gulmåra som ju har betydligt behagligare dofter än stinknävan. Här finns det också fina tillgängliga toaletter för dem som behövde ta en paus. På den gamla åkern mitt emot Stensjödal hade vildsvinen bökat runt.

I dikeskanten efter Stensjödal växte mynta/oregano och liten blåklocka. Myntans blad doftade också gott. Förr sade man att blåklockornas blommor var älvorna som hade hängt sina kjolar på tork.

Så kom vi in i granskogen där marken var klädd av härlig mossa. Deltagarna kände på den mjuka mossan och njöt av att känna hur skön den var. Så härligt när de verkligen tar in naturen med alla sinnen! Doftar, känner och smakar. Det fanns gott om harsyra som var otroligt god att smaska på. Vi njöt också av tystnaden. En av de lite oroligare och pratigare deltagarna sade flera gånger: "Vad tyst det är!" och bad oss alla att vara tysta så att vi kunde lyssna på tystnaden. Så välgörande och avkopplande.

Några av de mossor vi tog upp var björnmossa, husmossa och vitmossa. Björnmossa kände en av deltagarna igen sedan tidigare guidningar, så roligt när de känner att de faktiskt lärt sig något och kommer ihåg det. Vi pratade också om gran och tall, och hur man kan se skillnad på dem. Och om tallens höga c-vitaminhalter i barr och innerbark.

På en gran var det fullt av ananasgaller, små kotteliknande gallbildningar som orsakas av den lilla granbarrlusen. På marken var det fullt av ekorrnagda grankottar. Pratade om att det inte alltid är så lätt att se djur när man är ute i skogen men att vi ser spåren av dem, som bäver, vildsvin, ekorre och – granbarrlus.

Många av de gamla grangrenarna var fulla av olika hänglavar. Pratade om lavar och att just de hängande skägg- och tagellavarna är tecken på att det är ren luft. Så vi fyllde våra lungor tillsammans och njöt av den friska luften.

Framme vid sjön Lanan delade vi upp oss, så att deltagaren med rullator gick med en handledare till eldstaden medan vi andra fortsatte upp i brandområdet. Lite knöligare underlag men det gick bra för alla. Och väldigt speciellt att få uppleva skillnaden mellan den gröna skogen och de karga brandhärjade hållarna. Även om det blir allt grönare där av mossor, ljung och sly. Pratade om branden 1999 och de växter som började gro efter branden. Och hur arkeologerna kunde hitta en massa stenåldersfynd när det översta marklagret var bortsvett.

Här blommade ljungen och på marken växte små pigg- och bägarlavar. Efter ett tag vände vi tillbaka till de andra vid eldstaden vid Lanan där vi alla tog en rast. Här var det alldeles färska bävergnag. Berättade att bävern faller som mest träd nu på hösten för att kunna lägga upp ett vinterförråd av mat.

Vid vedlåren intill eldstaden pratade vi om var och när man får elda och vad som kan hända om man eldar på fel ställe eller när det är eldningsförbud. Rätt passande eftersom vi precis kommit ut ur brandområdet.

På vägen tillbaka mot Stensjödalen upptäckte vi att bävern hade gjort ett dämme vid ett av sidoflödena till en liten bäck. På bron över bäcken kastade vi löv och pinnar på ena sidan bron och följde till deras färd framåt.

En enbuske var full av enbär. Pratade om hur man kan använda dem för att krydda kött och att enris används för att röka kött eller fisk.

Precis när vi lämnade skogen hörde vi två korpar ropa. En fin avslutning på en härlig dag i Tyresta. En dag som verkligen var uppskattad av alla. Så härligt att se hur deltagarna gick ner i varv, tog in naturen, ville lära sig saker och njöt av att vara ute.